

УДК 81'255:(808.7+61)
DOI 10.32999/ksu2663-3426/2019-1-33

ПЕРЕКЛАД ДИСКУРСУ ЕПІДЕМІЙ

Поворознюк Роксолана Владиславівна,
доктор філологічних наук, доцент кафедри ТПП з англійської мови
Інститут філології
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Rocksol24@i.ua
orcid.org/0000-0003-3418-6651

Медичний переклад розглядається як арена зіткнення дискурсних очікувань, цінностей і стереотипів дискурсної поведінки представників джерельної і цільової культури, занурених у ситуацію, що має безпосередній вплив на стан їхнього здоров'я й добробуту (наприклад, у період епідемічних сплесків, хвилі інфекційних захворювань тощо). У таких умовах медичний перекладач бере на себе роль посередника-інформатора, зв'язківця між експертами й пацієнтами, для чого необхідне володіння спеціальним набором інформаційних кластерів, що мають культурно-специфічну, контекстуальну й лексикосемантичну варіативність. Метою нашого дослідження є виявлення стратегій і тактик відтворення дискурсних особливостей медичних текстів, присвячених проблемі епідемії, виходячи з універсальної й культурно-специфічної природи їхніх лінгвосеміотичних компонентів, прагматичних очікувань адресатів та норм і стереотипів оформлення подібних текстів у рецептивній культурі. Матеріалом дослідження служив 251 контекст вживання біомедичних концептів царини «епідемії», «інфекційні захворювання», з них 83 одиниці українською мовою та 168 одиниць англійською мовою з їхніми перекладацькими відповідниками. Було доведено, що дискурс епідемії є цариною реалізації біомедичних концептів з відчутною емоційною складовою частиною. При цьому зіставний перекладацький аналіз текстів епідеміологічної тематики, спрямованих на непрофесійного реципієнта, служить інструментом досліджень крос-культурного характеру, адже емоційний компонент по-різному виявляє себе в культурах, породжуючи низку дискурсів і текстів, позначених трансжанровою інтерференцією й адаптацією. Кінцевим етапом адаптації є асиміляція, тобто повне підпорядкування жанрово-стилістичних особливостей наявним очікуванням цільової аудиторії, або жанрова трансплантація, тобто перенесення певних жанрових норм з культури МО в культуру МП.

Ключові слова: медичний переклад, дискурс епідемії, інформаційні кластери, біомедичні концепти, «мова страху», трансжанрова інтерференція, адаптація, асиміляція.

TRANSLATION OF EPIDEMIC DISCOURSE

Povoroznyuk Roksolana Vladyslavivna,
Doctor of Philology Sciences, Associate Professor
at the Theory and Practice of Translation from English Department
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University
Rocksol24@i.ua
orcid.org/0000-0003-3418-6651

Medical translation and interpreting are often viewed as a field of collision for the discourse expectations, values and stereotypes of source and target culture representatives' discourse behavior. However, the latter are deeply enmeshed in the discourse situation directly impacting their health and well-being, namely during the epidemic flare-ups, influx of contagious diseases etc. Under these conditions, the medical translator/interpreter is supposed to act as an information-sharing intermediary, a link between the experts (physicians, infectiologists, epidemiologists etc.) and non-experts (patients) whose mastery of an array of specialized information clusters demonstrates a culture-specific, contextual and lexico-semantic variation. Our study is aimed at revealing strategies and tactics of rendering epidemic-related medical texts' discourse features, taking into account their universal and culture-specific linguosemiotic components, addressee's pragmatic expectations, as well as domain-specific text-constructing norms and stereotypes of the recipient culture. Our study was performed on the material of 251 contexts of biomedical concepts belonging to the "epidemic" and "contagion" domains, among them 83 being in Ukrainian and 168 in English, along with their translation equivalents. Discourse of epidemics was proved to be a platform for realization of biomedical concepts with a pronounced emotive component. Moreover, comparative translation analysis of epidemic-related texts, oriented towards an unprofessional recipient, proves to be a tool of cross-cultural research as an emotive component has different representations in various cultures and gives rise to a number of texts and discourses marked with a transgeneric interference and adaptation. The adaptation's final stage is an assimilation, i.e. a complete subjugation of the generic and stylistic characteristics to the extant target audience's expectations, or a generic transplantation, i.e. a transfer of generic norms from a source to a target culture.

Key words: medical translation/interpreting, discourse of epidemics, information clusters, biomedical concepts, "language of fear", transgeneric interference, assimilation, transplantation.

1. Вступ

Перекладний біомедичний дискурс – це тип інституційного дискурсу, що диференціюється внаслідок різномовної та різнорівневої комунікації в галузі медицини та відображає комунікативні відносини між учасниками, що мають конкретні цілі (Кукаріна, 2017: 143). У межах біомедичного дискурсу знаходять своє відображення й інші дискурсні підтипи (зокрема, дискурси профілактики інфекційних захворювань, дискурси епідемій тощо), що реалізуються в інтра- та інтермовних перспективах. Актуальність перекладацьких досліджень дискурсу епідемій пов'язана з його значимістю для комунікації ризику, тобто висвітлення надзвичайних подій і ситуацій, які можуть порушити умови життєдіяльності, спричинити людські жертви і завдати матеріальної шкоди (Infanti, Sixsmith et al., 2013: 2).

Медичний переклад у царині епідемій опрацьовується комунікацією ризиків і пов'язаний із пошуком відповідей на запитання: як зробити повідомлення максимально доступним для широкого загалу, забезпечити умови для його обговорення, переконати людей змінити ставлення до того чи іншого різновиду ризиків (Covello, Peters et al., 2001: 382). Таким чином, до суто перекладознавчих проблем необхідно активно долучати дослідження медичної обізнаності населення, аудиту якості інформаційних текстів у перекладі, розрахунки індексів читабельності (readability) текстів МП тощо.

Іманентна впливовість медичного дискурсу, висвітлена в працях Л. Бейлінсон, Н. Гончаренко, Н. Литвиненко, О. Шаніної тощо, спричинює гібридний характер перекладу в медичній царині дискурсу епідемій, що виявляється у залученні полімодальних (вербальних, вербалізованих та невербальних) засобів вираження змісту. Важливу роль у системі полімодальних засобів відіграє сугестія, прагматичний вплив якої досліджувався виключно у внутрішньомовній площині (Т. Ковалевська, Н. Кутуза, О. Селіванова, Е. Аронсон, Р. Бендлер та ін.).

Методологічні засади аналізу лінгвoseміотичних особливостей дискурсу епідемій, що є продуктами зіткнення джерельної й рецептивної біомедичної культури, комплексу наукових знань, переконань, наївних вірувань, стереотипів і т.п. стосовно природи й сутності категорій, які описують фізичний стан і психосоматичні процеси, викладені в працях вітчизняних та іноземних науковців,

які представляють культурологічний і постколоніальний (Р. Зорівчак, А. Паславська, А. Пермінова, О. Чередниченко, L. Venuti, J. House, M. Snell-Hornby), акторно-мережевий (М. Іваницька, М. Дорофеева, M. Baker, G. Spivak, A. Chesterman), прагматичний та еко-транслятологічний (А. Гудманян, В. Демецька, В. Карабан, А. Lefevere, A. Neubert, M. Rouleau), комунікативно-інтерпретативний (К. Мізін, D. Gile, F. Pöchhacker) та семіотичний (Л. Коломієць, О. Ребрій, J. Culler, M. Riffaterre, C. Nord, A. Pym) підходи. Принципово важливим критерієм оцінки якості медичного перекладу є рецепція медичних текстів нефахівцями-пацієнтами, а засобом досягнення успішної рецепції – адаптація та переадресація медичних текстів (В. Демецька, А. Пермінова).

Метою нашого дослідження є виявлення стратегій і тактик відтворення дискурсних особливостей медичних текстів, присвячених проблемі епідемій, виходячи з універсальної й культурно-специфічної природи їхніх лінгвoseміотичних компонентів, прагматичних очікувань адресатів та норм і стереотипів оформлення подібних текстів у рецептивній культурі.

2. Теоретичне обґрунтування

Оскільки для полісистеми перекладних медичних текстів характерна диверсифікація адресатів (медична інформація може бути призначена як фахівцеві (недискретна адресація), так і нефахівцеві (дискретна адресація), у двомовному медичному дискурсі епідемій спостерігаємо значну варіативність лінгвoseміотичних компонентів загальноживаного характеру і складників фахової підмови, тобто фактичне зрощення природної мови з елементами штучних знакових систем, що зумовлює синергетичність медичного перекладу. Функціональне розмаїття медичних текстів, присвячених проблемі епідемій, визначає характер медичного перекладу, дослідження якого поєднує набутки соціолінгвістики, прагмалінгвістики, дискурсології, комунікативної лінгвістики, компаративної риторики тощо з теоретичними моделями перекладознавства, запропонованими останніми стратегіями й тактиками.

Підходи до перекладацького аналізу текстів, присвячених проблемі епідемій, підрозділяються з урахуванням належності до інтра- та екстра-сміслової групи. Інтрасмісловий напрям включає пошаровий аналіз тексту від поверхневих (лексики, фраз та речень) до глибинних рівнів семантики та прагматики.

Екстрасмисловий підхід інтерпретує зміст, виходячи з ролі тексту в соціальному (інформаційному) просторі у разі його породження, повторного відтворення, а отже й перекладу.

Говорячи про перетин дискурсивних форм, ми неодмінно звертаємося до екстрасмислових підходів у рамках перекладознавчого аналізу, які здатні охопити не послівні (word-for-word), а посмислові (sense-for-sense) трансформації. Завдяки їм переклад набуває статусу інструмента й джерела міжкультурної комунікації, сприяє появі гібридних дискурсивних форм. У світлі концепції інтердискурсивності гібридний дискурс належить до «вищого щабля» дискурсивної ієрархії, оскільки він утворений на основі двох типів (наукового й ненаукового) і тому поєднує їх семіотичний потенціал. Ми відзначаємо гібридизацію перекладеного тексту (злиття фахового й нефахового дискурсу), коли медичний складник стає одним із пріоритетних компонентів, термінологія використовується не спорадично, а за чітко встановленою схемою, в тексті присутні явища, притаманні медичному дискурсу епідемій (міжмовна та міжгалузева омонімія, наявність структурованої терміносистеми, співіснування етимологічно (грецьких, латинських, автохтонних) і функціонально (терміни, номени, професіоналізми) різних одиниць.

У дослідженні застосовувалися методи суцільної вибірки, когнітивно-дискурсивний аналіз, семантичний аналіз, компонентний аналіз, контекстуальний аналіз, діахронічний аналіз, контент-аналіз, моделювання, кореляційний аналіз. Матеріалом дослідження служив 251 контекст вживання біомедичних концептів царини «епідемії», «інфекційні захворювання», з них 83 одиниці українською мовою та 168 одиниць англійською мовою з їхніми перекладацькими відповідниками. Такі контексти були отримані шляхом суцільної вибірки зі статей електронних версій газет NY Times, Science Daily, BBC Україна, День тощо.

3. Результати й обговорення

Біомедичний концепт «смертоносна епідемія» посідає чільне місце в колективному несвідомому людства. Між 1817 і 1975 рр. було зафіксовано сім спалахів холери, «іспанка» (іспанський грип) забрала життя приблизно 75 млн осіб, а «Чорна смерть» (чума) у XIV с. винищила третину населення Європи. Навіть із цієї короткої інформаційної довідки видно, що потенційні хворі схильні наділяти страшні недуги описовими назвами, аби метафорично

подолати свій жах перед ними. Так само очевидно, що «мова страху», яка описує епідемії, ґрунтується на поєднанні фактів і вигадок (*healthcare and healthcare stories*) й активно досліджується фахівцями з дискурсного аналізу в царині медичної комунікації, а також перекладознавцями в аспекті розвитку інституційної мови (урядового контролю), суцільної медичної обізнаності та експертної кваліфікації (компетенції) медичного перекладача як транслятора інформації про епідемії (Hinnant, Len-Ríos, 2009).

Для перекладних медичних текстів, присвячених проблемі епідемій, характерні інформаційні кластери, тобто біомедичні концепти, поєднані спільною темою, серед яких: 1) загроза постійної мутації вірусів, 2) резистентність до наявних препаратів, 3) поява нових форм інфекції, зокрема пріонових хвороб. Концепт «інфекція» набуває конотативного шлейфу: «те, що існує всередині та поза людським тілом і не піддається консервативному лікуванню»:

The Zika virus, which causes an illness related to dengue and is spread by mosquitoes, has infected roughly 100,000 Colombians and is linked to more than 20 cases of microcephaly, a birth defect that causes babies to be born with abnormally small heads (NY Times, 25.07.2016).

Вірус Зіка, який викликає хворобу, пов'язану з лихоманкою денге і поширюється москітами, інфікував близько 100000 колумбійців і викликав понад 20 випадків мікроцефалії, вродженого дефекту, внаслідок якого діти народжуються з аномально малими головами.

Аналізуючи лексичний склад текстів, присвячених темі епідемії, ми відзначили, що слова *fear, apprehension, scare, hysteria, panic* або їхні українськомовні відповідники вживаються нечасто, проте емоційний зв'язок з читачем усе ж формується шляхом апеляції до невідомого, гіпотетичного й сенсаційного, як у попередньому прикладі. Поза тим біомедичні концепти позначені чіткою прив'язкою до породжуючої культури, тому можемо припустити, й реакція реципієнтів на них може відрізнятись, принаймні в діахронічному, а то й у синхронічному аспекті. Так, наприклад, статті, присвячені ВІЛ або малярії вже не викликають бурхливої реакції читачів унаслідок розробленості методів їхньої профілактики або стримування.

The most likely source of the cholera epidemic in Yemen has been discovered by scientists. Through the use of genomic sequencing, scientists

estimate the strain of cholera causing the current outbreak in Yemen – the worst cholera outbreak in recorded history – came from Eastern Africa and entered Yemen with the migration of people in and out of the region. Genomics can enable researchers to estimate the risk of future cholera outbreaks and help better target interventions (Science Daily, 2.01.2019).

Учені визначили найбільш вірогідне джерело епідемії холери в Ємені. Завдяки використанню геномного секвенування вони з'ясували, що **штам** вірусу холери, який спричинив поточний спалах **хвороби** в Ємені, найпотужніший в історії, прийшов зі Східної Африки у процесі регіональної міграції. Геноміка дає змогу дослідникам оцінювати ризик майбутніх спалахів холери і сприяти кращому цільовому втручанню.

Культурно-специфічним аспектом відтворення дискурсу епідемій вважаємо мовну об'єктивізацію уявлень про ризик, що найчастіше виявляється в метафоризації, оскільки біомедична метафора є універсальним когнітивним механізмом переробки наукового знання з урахуванням того, який обсяг інформації, коли і в якій формі повідомляється адресату (Мішланова, Уткіна, 2008).

Термінологія епідемій має конотативне забарвлення, гостріше відчутне в англійській біомедичній культурі, що тісно пов'язана з давньогрецькою мовою. Лексема *pandemic* – термінологічний гібрид, створений Дж. Мільтоном та вперше вжитий на сторінках «Втраченого раю» в 1667 р., вважається результатом злиття слів *epidemic* та *pantheonium* («пекло»). Натомість термін *epidemic* авторства Гіппократа, хоч і пережив кілька семантичних зсувів, так і залишився нейтрально-емоційним.

For Hippocrates, an epidemic meant a collection of syndromes occurring at a given place over a given period, e.g., winter coughs on the island of Kos or summer diarrheas on other islands. Much later, in the Middle Ages, the long and dramatic succession of waves of The Plague enabled physicians of the time to identify this disease with increasing precision and certainty; they began to recognize epidemics of the same, well-characterized disease. Then, with the historic contributions of Louis Pasteur and Robert Koch, epidemics of a characteristic disease could be attributed to the same microbe, which belonged to a given genus and species. The last stage in the semantic evolution of the term epidemic was the progressive acquisition of the notion that most epidemics were due to

the expansion of a clone or clonal complex of bacteria or viruses known as the epidemic strain (Martin, Martin-Grel, 2006: 976).

Для Гіппократа «епідемія» означала сукупність синдромів, що спостерігаються в зазначеному місці в певний період часу, наприклад, зимовий кашель на острові Кос або літні діареї на інших островах. Значно пізніше, в Середні віки, зтяжні й лякаючи хвилі чуми, що змінювали одна одну, навчили медиків діагностувати захворювання все точніше й достовірніше, а отже розпізнавати епідемії того самого, добре відомого захворювання. Потім завдяки історичному внескові Луї Пастера і Роберта Коха епідемії характерного захворювання почали пов'язувати з конкретним мікробом, який належав до певного роду й виду. Останній етап семантичної еволюції терміна «епідемія» полягав у поступовому усвідомленні того, що більшість епідемій спричинює експансія клону або клонального комплексу бактерії або вірусу, відомого як «епідемічний штам».

Як бачимо, лексема «епідемія» та її деривативи належать до тематичного глосарія наукових та науково-популярних текстів медичної тематики і як така може вважатися позбавленою емоційно-оцінкових виявів, що транслюється відсутністю контекстуальних варіантів у перекладі. Поза тим лексема *pandemic* так і не втратила асоціацій з концептами «жах», «покарання за гріхи», тому частіше вживається в публіцистичних і художніх текстах.

The Philippines and other countries in the Western Pacific must prepare for a pandemic of re-emerging diseases, including non-communicable afflictions like diabetes and heart disease that victimize mostly older people (Philippine Star, 28.01.2019).

Філіппіни та інші країни Західного Тихоокеанського регіону мають підготуватися до пандемії **повторного виникнення** захворювань, включаючи **неінфекційні хвороби**, такі як діабет і серцеві захворювання, **жертвами** яких **стають** переважно люди літнього віку.

Концепт «пандемія», окрім імпліцитного компонента жаху, також включає не менш потужні з точки зору емоційного впливу семи «очікувана кількість жертв» та «невідворотність інфекції».

Every day, local newspapers carried macabre updates to the nightmare: Residents were dying of influenza. Many were in the prime of their lives... The World Health Organization lists a global influenza pandemic as one of its top

threats to health in 2019, as it has for several years (Albany Democrat-Herald, 27.01.2019).

Щодня місцеві газети додавали кошмару ще жахливіших барв: мешканці гинули від грипу. Багато з них були у розквіті сил... Всесвітня організація охорони здоров'я зараховує глобальну пандемію грипу до списку головних загроз для здоров'я людства в 2019 році, як і протягом декількох попередніх років.

Особливість концептуалізації епідемії зумовлена її динамікою, тобто послідовністю етапів підйому й спаду (Тарасова, 2013). У рамках різних епідемічних етапів спостерігається відмінна метафоризація, зумовлена культурно-специфічними незбігами концептуальних структур.

Так, епідемію на підйомі автори публіцистичних текстів схильні поймаєнувати «пандемією», посилюючи емоційний вплив шляхом додавання прикметників «убивча», «глобальна», «страшна» та апелювання до колективної пам'яті людства, пробуджуючи в ній концепти «Чорна смерть» (чума), «іспанка» (іспанський грип) тощо. Натомість для періоду спаду таке терміновживання є нехарактерним.

До США повернувся штат грипу, який убив 50 млн у минулому столітті. Чи буде пандемія?(заголовок) *І все ж дослідники запевняють людство, що жоден вірус грипу не досягне рівня пандемії, яку світу довелося пережити в 1918–1919 рр.*(висновок) (USA. one, 28.01.2019).

За нашими спостереженнями, перекладачі медичних текстів поступово закріплюють за собою нішу експертів з питань охорони здоров'я, виступаючи посередниками між лікарями-інфекціоністами, епідеміологами, урядовими структурами й широким загалом. У періоди спалаху епідемій спостерігається поетапне «опанування» цільового біомедичного поля: 1) медичні перекладачі здобувають контроль над новою тематикою (комплексом інформаційних кластерів «епідемія», «інфекційні захворювання», «вірус», «зараження» тощо) шляхом паралельного зіставлення текстів МО й МП; 2) «психологічна вакцинація» населення, тобто розвіювання страхів; 3) застереження від легковажності в майбутньому, спричиненої сліпою вірою в медицину. Відповідно, медичний переклад закладає підвалини автономії пацієнтів, роблячи акцент на самогляді й профілактиці, зокрема щепленнях.

М. Райт відзначає модель «гойдалки довіри» (2009) у більшості різножанрових

медичних текстів, присвячених епідеміям, тобто переконаність населення в тому, що урядові організації приховують або спотворюють важливу інформацію. У такому разі роль медичних перекладачів, що стоять на захисті інтересів «простих людей», зростає експоненціально.

Таку тенденцію можна простежити на прикладі транскреативної (transcreation – переклад як пересотворення тексту) обробки інформації в цьому фрагменті:

In the future, public health workers could monitor trends on social media to quickly identify a rise of influenza, depression or other health issues in a specific area, thanks to research at the Department of Energy's Pacific Northwest National Laboratory (News Release PNNL, 14.08.2017).

Здатність передбачати та швидко реагувати на появу нових штамів є дуже важливою для зменшення потенційних згубних наслідків від його поширення. Наразі одним із ефективних методів такого відстеження є аналіз соціальних мереж, зокрема Twitter, де люди часто діляться інформацією про власний стан здоров'я. Метод було розроблено під керівництвом Світлани Волкової у Тихоокеанській північно-західній національній лабораторії (м. Вашингтон, США). Завдяки йому епідеміологи прогнозують особливості перебігу сезонної епідемії грипу у регіоні (BBC Україна, 27.01.2019).

Як бачимо з транскреативного відтворення інформаційних кластерів, журналіст-перекладач робить акцент на тих концептах, які є найбільш близькими для реципієнтів, а отже потенційно можуть чинити потужний вплив: з переліку захворювань було обрано грип та його «нові штами», шляхом уточнення в текст запроваджено «Twitter, де люди часто діляться інформацією про власний стан здоров'я». Найголовніше, відповідальність за «відстеження», «передбачення» й «швидке реагування» покладена на пацієнтів.

Крім того, спостерігаємо спробу своєрідного зрощення концептуально-предметних обширів експертів-медиків та неекспертів-пацієнтів: не шляхом збагачення знань, а користування соціальними мережами (що більшість із них і так роблять регулярно). Таким чином, прирощення комунікативного статусу (пацієнт як авторитетний учасник боротьби з епідеміями) відбувається без жодних зусиль з боку останніх.

Жанрова полісистема медичних текстів про епідемії тяжіє до полюса гомогенізації, тобто

спрямування медичних текстів на «ідеалізованого» реципієнта із заданим рівнем медичної обізнаності. Якщо ж групи реципієнтів у вихідній і цільовій культурах відрізняються ступенем медичної обізнаності, спостерігається деформація жанру в цільових зразках медичних текстів, яка супроводжується виникненням трансжанрів, тобто жанрів, реалізованих виключно в перекладі. Останні, однак, володіють культурними, когнітивними і дискурсивними властивостями, відмінними від аналогів МО й МП, які функціонують у відповідних біомедичних культурах.

4. Висновки

Результати проведеного дослідження вказують на те, що відтворення дискурсу епідемії пов'язане з трансжанровими зсувами. Так, для дискурсу підйому епідемії переважно характерна інформуюча функція надання нової для адресата інформації, а для дискурсу спаду – спонукальна функція, оскільки цей тип дискурсу співвідноситься з контролем епідемії, організацією протиепідемічних заходів (Tarasova, 2013). Проте з огляду на екстралінгвістичні чинники, функції можуть варіювати, призводячи до виникнення трансжанрових зсувів у цільовому тексті.

Дискурс епідемії є чи не найкращим прикладом реалізації біомедичних концептів з відчутною емоційною складовою частиною у вигляді інформаційних кластерів, оскільки спостерігається превалювання «мови страху», імпліцитно або експліцитно оприявленої в джерельному й цільовому текстах. При цьому зіставний перекладацький аналіз служить плодючим полем для досліджень крос-культурного характеру, адже емоційний компонент по-різному виявляє себе в культурах, породжуючи низку дискурсів і текстів, позначених трансжанровою інтерференцією й адаптацією.

Для того щоб певний медичний трансжанр (у цьому разі дискурс епідемії) став доступним рецептивній аудиторії, має відбутися жанрово-стильова інтерференція, тобто прилаштування досі невідомого або недостатньо асимільованого жанру до очікувань представників цільової культури. Жанрово-стильова інтерференція включає стадію адаптації до панівних норм цільової біомедичної лінгвокультури. Кінцевим етапом адаптації є асиміляція, тобто повне підпорядкування жанрово-стилістичних особливостей наявним очікуванням цільової аудиторії, або жанрова трансплантація, тобто перенесення певних жанрових норм з культури МО в культуру МП.

Перспективним напрямом подальших досліджень вважаємо впровадження й удосконалення моделі опосередкованої міжмовної медичної комунікації в царині епідемії і комунікативної моделі медичного перекладу загалом, із комплексом фільтрів, які безпосередньо впливають на успішність проходження інформації про епідемії комунікативними каналами, а також системою мовних та позамовних, текстових та позатекстових чинників, які визначають перекладацькі рішення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кукаріна А.Д. Способи перекладу абрєвіатур в англійському та українському медичному дискурсі : дис. ... канд. філол. наук ; Херсонський державний університет. Херсон, 2017. 200 с.
2. Мишланова С.Л., Уткина Т.И. Метафора в науко-популярном медицинском дискурсе: семиотический, когнитивно-коммуникативный, прагматический аспекты. Пермь : Пермский гос. ун-т, 2008. 220 с.
3. Тарасова Н.П. Метафорическое моделирование эпидемии в медийном дискурсе: на материале русских и немецких текстов : дисс. ... канд. филол. наук ; Пермский гос. нац. исследовательский ун-т. Пермь, 2013. 200 с.
4. Risk communication, the West Nile virus epidemic, and bioterrorism: responding to the communication challenges posed by the intentional or unintentional release of a pathogen in an urban setting / V.T. Covello, R. Peters, J. Wojtecki, R. Hyde. *Journal of Urban Health*. 2001. № 78(2). P. 382–391. DOI: 10.1093/jurban/78.2.382 (дата звернення: 10.02.2019).
5. Hinnant A., Len-Rios M.E. Tacit Understandings of Health Literacy Interview and Survey Research with Health Journalists. *Science Communication*. 2009. № 31(1). P. 84–115. DOI: 10.1177/1075547009335345 (дата звернення: 10.02.2019).
6. A literature review on effective risk communication for the prevention and control of communicable diseases in Europe / J. Infanti, J. Sixsmith, M. Barry, J. Núñez-Córdoba, C. Orovioigoicochea-Ortega, F. Guillén Grima. Stockholm : ECDC, 2013. DOI: 10.2900/64747 (дата звернення: 10.02.2019).
7. Martin P., Martin-Granel E. 2,500-year Evolution of the Term "Epidemic". *Emerging Infectious Diseases*. 2006. № 12(6). P. 976. DOI: 10.3201/eid1206.051263 (дата звернення: 10.02.2019).
8. Wright M. A Sick Game to Play. Games Based on Swine Flu have Spread Rapidly Online. Are they in Bad Taste, or do they Fulfill a Cathartic Role? URL: <http://www.theguardian.com/technology/2009/may/14/games-swine-flu/> (дата звернення: 10.02.2019).

REFERENCES:

1. Kukarina, A.D. (2017). *Sposoby perekladu abreviatur v anhlo-movnomu ta ukrayinomovnomu medychnomu dyskursi* [Ways of translating abbreviations in the English and Ukrainian medical discourse] (Doctoral dissertation). Kherson: Kherson state university [in Ukrainian].

2. Mishlanova, S.L., Utkina, T.I. (2008). Metafora v nauchno-populyarnom meditsinskom diskurse: semioticheskiy, kognitivno-kommunikativnyy, pragmaticheskiy aspekt [Metaphor in the scientific-popular medical discourse: semiotic, cognitive-communicative, pragmatic aspects]. Perm: Perm state university [in Russian].
3. Tarasova, N.P. (2013). Metaforicheskoye modelirovaniye epidemii v mediynom diskurse: na materiale russkikh i nemetskikh tekstov [Metaphoric modeling of epidemic in media discourse: based on Russian and German texts] (Doctoral dissertation). Perm: Perm state national research university [in Russian].
4. Covello, V.T., Peters, R., Wojtecki, J., Hyde, R. (2001). Risk communication, the West Nile virus epidemic, and bioterrorism: responding to the communication challenges posed by the intentional or unintentional release of a pathogen in an urban setting. *Journal of Urban Health*, no. 78(2), pp. 382–391. DOI: 10.1093/jurban/78.2.382 [in English].
5. Hinnant, A., Len-Ríos, M.E. (2009). Tacit Understandings of Health Literacy Interview and Survey Research with Health Journalists. *Science Communication*, no. 31(1), pp. 84–115. DOI: 10.1177/1075547009335345 [in English].
6. Infanti, J., Sixsmith, J., Barry, M., Núñez-Córdoba, J., Oroviogicoechea-Ortega, C., Guillén Grima, F. (2013). A literature review on effective risk communication for the prevention and control of communicable diseases in Europe. Stockholm: ECDC. DOI: 10.2900/64747 [in English].
7. Martin, P., Martin-Granel, E. (2006). 2,500-year Evolution of the Term “Epidemic”. *Emerging Infectious Diseases*, no. 12(6), pp. 976. DOI: 10.3201/eid1206.051263 [in English].
8. Wright, M. (2009). A Sick Game to Play. Games Based on Swine Flu have Spread Rapidly Online. Are they in Bad Taste, or do they Fulfil a Cathartic Role? Retrieved from: <http://www.theguardian.com/technology/2009/may/14/games-swine-flu/> (last accessed: 10.02.2019) [in English].

UDC 81'253:82-193.1:791

DOI 10.32999/ksu2663-3426/2019-1-34

TRANSLATION OF RIDDLES IN FILMS: COMMUNICATIVE AND COGNITIVE ASPECT

Tashchenko Ganna Volodymyrivna,

PhD in Philology,

Associate Professor of the Mykola Lukash Translation Studies Department

V. N. Karazin Kharkiv National University

annatashchenko91@gmail.com

[orcid.org/ 0000-0002-9008-4935](https://orcid.org/0000-0002-9008-4935)

The article considers structural and cognitive characteristics of riddles in film translation. Artistic riddles do not follow any specific patterns from the standpoint of the methods used for encoding the answer to be guessed. Consequently, they pose a variety of challenges for the translator. The clues the riddler gives can be embodied in a rhyme, an anagram, they can be based on the play of words or resemble folk riddles with their inherent abstract imagery. However, every riddle proceeds from a certain communicative strategy. Seemingly designed to prevent the guesser from obtaining what they wish, riddles are meant to check if the seeker is worth the “prize”. The guesser potentially possesses the knowledge and skills required to find the answer, though it may take considerable effort. The sufficiency of clues necessary to reach the solution corresponding to the original constitutes a major factor of the riddle translation. Nevertheless, the structural component plays an equally important part in terms of preserving the aesthetic influence of the riddle. Sometimes, it is even crucial to ensure the appropriate visualization on the screen or to provide for the consistency of the plot. Anagrams can be rendered on the basis of rearrangement of letters in the target language. The successful reproduction of rhythm and rhyme heavily depends on the nature of the images underlying the riddle, how abstract or concrete they are, whether they allow for a certain degree of modification without disturbing the connection of the riddle and the answer. The foreign-language component shall be naturally entwined in the translation, preferably retaining its “otherness”. The play of words is a complex problem in itself. In riddles it is even more relevant to recreate the play, since its omission may not only affect the overall aesthetic function of the original but also blur the images vital for finding the correct answer. In films the issue of riddles translation becomes more multifacet as their rendering requires taking into account the correlation between the textual aspect of the riddle and the events unfolding on the screen.

Key words: anagram, communicative strategy, riddle translation, rhyme, word play.

ПЕРЕКЛАД ЗАГАДОК У ФІЛЬМАХ: КОМУНІКАТИВНИЙ ТА КОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ

Ташченко Ганна Володимирівна,

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

annatashchenko91@gmail.com

[orcid.org/ 0000-0002-9008-4935](https://orcid.org/0000-0002-9008-4935)